Otázka: Trestní právo

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): Dominic Holeman

→ Právo dělíme na **Ústavní právo, Trestní právo, Správní právo**.

a) **Ústavní právo**

- Ústava ČR a Listina základních lidských práv a svobod.
- Listina zákl. lid. práv a svobod není součástí Ústavy, jen Ústavního pořádku.

b) **Trestní právo**

- Souhrn právních norem **o závažných proviněních** proti společenským a individuálním zájmům.

Hmotné (materiální) → Trestní zákon **č. 65/1994 Sb.**

- Podmínky trestní odpovědnosti.
- **Definuje trestné činy a tresty** za ně ukládané, kdo je pachatel trestného činu.

Procesní (formální) → Trestní řád **č. 69/1994 Sb.**

- **Právní normy o zjišťování trestných činů** a jejich pachatelů, o trestním řízení, výkonu trestu a opravné prostředky

Trestní právo hmotné

Trestný čin → *Závažné provinění* proti společenským a individuálním zájmům.

- Jeho znaky jsou uvedeny ve zvláštní části trestního zákona.
- Projednávány před soudem.

Přestupek → Není trestným činem.

- Méně závažné provinění.
- Neprojednává soud, jen **přestupková komise**, obecní úřad.

Pachatel → fyzická osoba starší 15 let, musí být **příčetná** (tj. schopná rozpoznat následky svého činu).

- spolupachatel – pomocník, organizátor, návodce.

Trestnost → Vztahuje se na činy, kdy je jednání trestným činem.

- dokonaný čin, ale i příprava, nedokončený pokus.

Podmínky trestní odpovědnosti

Skutková podstata

- Definice trestního činu, která je uvedena ve speciální části Trestního zákoníku.

Vina

- Pachatelův psychologický vztah ke skutečnostem naplňujícím skutkovou podstatu
- **Úmysl** – vědomé spáchání trestního činu.
- **Nedbalost** – rozlišujeme vědomou, nevědomou

Okolnosti vylučující trestní stíhání

- **Nepříčetnost** – neschopnost pachatele rozpoznat nebezpečnost činu a ovládat své jednání (duševní porucha).
- **Nutná obrana** – čin jinak trestná, kterým člověk odvrací přímo hrozící nebezpečí.
- **Krajní nouze –** záchrana života při katastrofě, podnapilý člověk může dovézt člověka ohroženého na životě do nemocnice.
- **Oprávněné použití zbraně –** policie, celní policie, armáda.

Trestní právo procesní

- **Upravuje postup při zjišťování trestných činů a jejich pachatelů**, při soudním trestním řízení a výkonu trestu. Obsaženo v **Trestním řádu**.

Přípravná fáze

- Zajišťování okolností spáchaného trestného činu, zjišťování informací o pachateli trestného činu.

- Provádí policisté a vyšetřovatelé, pomáhají i soudní znalci.
- Je **veden spis, výslechy svědků.**

→ **Obvinění** – musí být nashromážděno dostatečné množství důkazů, proběhne oznámení domnělému pachateli (má práva, mezi něž patří př. i právo nevypovídat).

pozn.: Státní zástupce může přerušit stíhání!

→ **Obžaloba** – obviněný se stává obžalovaným, s obžalobou musí být obžalovaný seznámen.

Předběžné projednání obžaloby

- Schází se soudce, státní zástupce a obhájce.
- Diskutuje se o tom, **jestli jsou důkazy dostačující na soudní proces**, soudce může navrhnout mimosoudní vyrovnání, může taky odložit pro nedostatek důkazů, tj. zrušit.

Soudní (hlavní) **líčení**

- Před soudem se střetává *strana obžaloby a obhajoby*.
- Obžaloba navrhuje druh a výši trestu.
- **Končí vynesením rozsudku** – vinen x nevinen.

Přitěžující a polehčující okolnosti

Přitěžující → zákeřný, surový nebo lstivý způsob, zneužití bezbrannosti, trestný čin na dětech, těhotných ženách, starých a nemocných lidech, zneužití závislosti aj.

Polehčující → silné rozrušení, věk blízký mladistvému, ve stavu závislosti nebo podřízenosti, pod vlivem tíživých poměrů, odražení útoku, nebezpečí, před spácháním trestného činu vedl obžalovaný spořádaný život, projevil upřímnou lítost, snahu o nápravu následků trestného činu, sám trestný čin oznámil, spolupracuje s orgány činnými v trestném řízení.

pozn.: Mladistvým (15-18 let) se ukládá trest s poloviční sazbou!

Dělení trestných činů

1. Proti republice – vlastizrada, vyzvědačství, vyzrazení státního tajemství, teror.
2. Trestné činy hospodářské – neoprávněné podnikání, neoprávněná loterie, porušování autorského práva, krácení daní.
3. Proti pořádku ve věcech veřejných – útok na veřejného činitele, úplatkářství, křivá výpověď svědka, neoznámení trestného činu., pytláctví.
4. Obecně nebezpečné – ohrožení životního prostředí, nedovolené ozbrojování, ohrožování provozu dopravy.
5. Trestné činy hrubě narušující občanské soužití – hanobení národa, rasy, opilství, týrání zvířat, pomluva, neposkytnutí první pomoci, kuplířství, šíření poplašné zprávy.
6. Proti rodině a mládeži – bigamie, opuštění dítěte, týrání, únos, ohrožování mravní výchovy mládeže.
7. Proti životu a zdraví – vražda, ublížení na zdraví, nedovolené přerušení těhotenství, rvačka (3 a více lidí).
8. Proti svobodě a lidské důstojnosti – omezování osobní svobody, pohlavní zneužívání, znásilnění, loupež.
9. Proti majetku – krádež, podvod, lichva, zpronevěra.
10. Proti lidskosti – genocida, mučení, válečná krutost, propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod občanů.
11. Vojenské – neuposlechnutí rozkazu, urážka mezi vojáky, zběhnutí, zbabělost.

Trest

- Společenské **odsouzení protiprávního jednání, zabraňuje odsouzenému v páchání další trestné činnosti.**
- Má **výchovný účel**, není to pomsta
- Soud může uložit následující tresty:

Nepodmíněné → nástup přímo.

- Odnětí svobody → nejvýš 15 let, ale soud může udělit výjimečný trest a to 25 let nebo doživotí.
- Ztráta čestných titulů a vyznamenání → netýká se akademických titulů, ale státních vyznamenání, čestných titulů
- Obecně prospěšná práce → v rozsahu 50 – 400 hodin, v jiné obci, než má odsouzený trvalé bydliště.
- Ztráta vojenské hodnosti → degradace.
- Zákaz činnosti → po dobu určitou.
- Propadnutí majetku.
- Peněžitý trest → do 5 mil. Kč (ale může být celkově vyšší – penále).
- Propadnutí věci → věc, která byla užita k trestnému činu.
- Vyhoštění → persona non grata, často v nedemokratických systémech; na dobu určitou nebo neurčitou.
- Zákaz pobytu v určitém místě → 1 až 5 let.

Podmíněné (tzv. podmínka)

- *Pachatel zůstává na svobodě, ale soud sleduje jeho chování.*
- **Dopustí-li se v této době trestu, trest se mění na nepodmíněný**.
- Na dobu **1 až 5 let**, pak při splnění podmínek zaniká.
- Podmínečné propuštění je možné po zažádání **po odpykání poloviny trestu**, při doživotí po 20 letech.

Typy věznic

A, B, C, D → čím vyšší písmeno, tím těžší zločiny a tresty.

A → s dohledem, **B** → s dozorem, **C** → s ostrahou, **D** → se zvýšenou ostrahou.

A, B → nedbalost.

C, D → úmyslný trestný čin.